

Kaido Kaaberma, vehkleja

Sündinud 18. novembril 1968

Parimad tulemused: Kuulunud 1990–91 N Liidu ja 1985–2007 Eesti epeekoondisse. 1992 Barcelona OM-il indiv 4. koht, 1996 Atlanta OM-il indiv 7. ja meesk 5. koht, 2000 Sydney OM-il indiv 17. ja meesk 9. koht. MM-il N Liidu meeskonnas 1990 pronks ja 1991 kuld, Eesti koondises indiv 1999 pronks ja 2001 8. koht ning meesk 2001 hõbe, 2002 4., 1993 ja 1998 5., 1994, 1995 ja 1999 6. koht. EM-il indiv 1997 ja 2000 hõbe, 2001 pronks ja 2002 5. koht ning meesk 1999 5., 2001 ja 2003 6. koht. Juunioride MM-il 1988 indiv 5. koht. MK-l meesk 1996 ja 1998 1. koht, MK etappidel indiv 1990 kaks esikohta, Rahvuste karika võistlustel meesk 1995 ja 1996 2., 1998 1., 1999 2. ja 2000 1. koht. Tulnud 8 korda (1988–89, 1995, 1997, 2000–02, 2005) indiv ja 11 korda (1992, 1996, 2000–06, 2009, 2014) meesk Eesti meistriks. Maailma edetabelis 2000 kolmas. Suurmeister (1990). Eesti parim meessportlane 1992.

Kaido Kaaberma on pärit Haapsalust.

Ta on olnud Läänemaa aasta meessportlane aastatel 1986, 1987, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1999 ja 2000.

Teda inspireeriv mõte: Tekste, mis on väärt tsiteerimist, on palju ja neid tsiteeritakse ka edaspidi. Ühte kindlat mõtsetera mul ei ole, aga meeles on üks hetk võistluselt. Sportlane vehkles, tuli paus. Kuulas ühte treenerit, kuulas teist ja siis pidi rajale minema ja otsustama, mida teha. Ja siis üks treener hüüdis: "Vehkle!"

Eeskujud Läänemaalt: Ei tea, kas nad nüüd just eeskujud on, aga konkurendid küll, kellest tahtsin ikka parem olla. Näiteks Haapsalus kasvanud vehklejad Boris Joffe, Kaido Kuur ja Valeri Rossar.

Kas oled Haapsalu uues vehklemishallis käinud? Kui erinev on see võrreldes sellega, kus sina harjutasid?

Kui see 2016. aasta sügisel avati, siis käisin vaatamas. See on, jah, maailmatasemel. Need tingimused, mis meil Haapsalu 1. keskkooli saalis olid, olid natuke kehvemad. Aga samas oli too Haapsalu saal väga kodune ja hubane. Endel Nelis hoidis seda väga hästi korras, aparatuur ja kõik toimis. Metallradu loomulikult ei olnud ja valgust ka ei olnud nii palju.

Aga elu läheb kogu aeg edasi, see on loomulik. Kontrast on samasugune kui võrdleme praegust Haapsalu vanalinna 1980ndate aastate vanalinnaga. Nüüd on seal kõik korda tehtud ja läigib.

Põhimõtteliselt on see üks esimesi Haapsalu linna poolt tehtud tõsiseid investeeringuid vehklemisse. Haapsalu linnaisad on lõpuks aru saanud, et vehklemine on tähtis nii linna lastele ja peredele kui ka linnarahvale üldiselt. See investeering on tunnustus seni tehtud tööle.

Kas sa ise ka veel vehkled?

Ei.

Millal võtsid viimati mõõga kätte?

Mõõga võtan kätte iga päev, aga viimane võistlus oli paar-kolm aastat tagasi Eesti meistrivõistlustel. Aktiivsest spordist loobusin 2007. aastal. Siis oli mu viimane start Eesti koondises.

Kas mäletad ka esimest korda, kui mõõga kätte võtsid?

1.-3. klassis käisin purjetamas ja treener ütles sügisel, et talvel on tarvis lihast kasvatada ja tuleb muud sporti teha, näiteks minna kergejõustiku trenni. Ema uuris järele ja vabu kohti oli vaid vehklemises. Talvel teingi natuke vehklemist ja siis, kevadel, tulin sealt tulema. Suvel aga viidi mind Tuksi spordilaagrisse vehklema ja sealsel võistlusel tulin kolme hulka. See oli päris suur stiimul, et sain milleski natukenegi teistest jagu. Vehklemispisik tuli sisse.

Kui sa vehklemise esimesel kevadel järele jätsid, siis see sulle vist kohe väga ei meeldinud?

Ei oskagi öelda, kas meeldis või mitte, aga kuna õues oli palju lapsi, siis nendega koos oli tore muudki teha. Kui sa oled laps, siis ei viitsi koolis ka käia, kui just ei pea.

Enne seda käisid aga mitu aastat purjetamas. Kuidas sa sinna trenni sattusid?

Meri on mulle alati lähedane olnud. Isa oli Lääne Kaluris kalalaeva kapten, kündis Läänemerd. Suvel ehtasime teiste lastega endale kanuu, talvel jääpurjekaid ja sõitsime Tagalahel. Sealt purjetamishuvi tekkiski. Paar korda osalesin Harku järve regatilgi.

Mis sulle purjetamise juures kõige rohkem meeldis?

Mulle meeldis purjetada, kui ilm oli ilus ja päike paistis. Aga ei meeldinud, et seda tuli teha iga ilmaga. Vahet polnud, mida taevast alla tuli, oli vihm või torm. Esimesel aastal, kui vehklema läksin, meeldiski kõige rohkem see, et vahet pole, kas väljas tuiskas või mitte, saalis oli ikka mõnus ja soe.

Aga mis on sind kõik need aastad vehklemise juures hoidnud?

Vot seda ma ei tea. Alati tuleb hoida kinni sellest, mis sul on. Tuleb oma võimalused ära kasutada. Ja kui sul võimalus juba on, siis see võib muuta su mugavaks. Aga kui oled rattas sees ja kui tuleb hästi välja, siis miks peaksid loobuma.

Ja tuli hästi välja...

Nojah, mingil määral tuli välja muidugi ja tulemused tulid ka. Alustasin N Liidu noortekoondisest, siis pääsesin täiskasvanute koondisesse. Siis tuli Eesti Vabariik ja enam ammugi polnud mõtet vehklemist ära lõpetada. Seda enam, et see oli ka üks väljund, kus sai reisida ja maailma näha.

Näiteks käisime päris Eesti aja alguses, 1991. aastal, võistlemas Austraalias maailmakarika etapil ja see oli esimene kord teha seda sinimustvalge all. Eesti sai vabaks augustis, etapp oli septembris. Olin algul üles antud Nõukogude Liidu võistkonna nimekirjas, aga siis tehti see ümber. Korraldajad vaatasid, et mis lipp see üldse on. Olin üks esimesi, kes osales MK etapil Eesti lipu all.

Oled öelnud, et taasiseseisvumisperiood oli sportlastele hästi raske, sest raha polnud. Milline see olukord siis oli?

Nõukogude Liidus anti spordile päris palju raha. Rahas ei olnud kunagi küsimus. Küsimus oli selles, kas õnnestus hankida sõidupiletid või hotellis tuba. Näiteks olin 14-15-aastane, kui mind kutsuti juunioride laagrisse Minskisse. Ostsin pilet

ära, aga spordibaasis ei olnud vaba voodikohta. Magasin siis nädal aega kahel tugitoolil.

Taasiseseisvumise ajal kadus spordis raha sootumaks. Mis siin keerutada, läksin võistlustele, võtsin oma viinad kaasa, müüsin maha ja sain piletiraha tasa. Sain mingi auhinna ja sain ka selle maha müüa. Soomest saadud puldiga televiisor oli inimeste jaoks poole aasta palk.

Mida pead oma vehklejakarjääri kõige säravamaks hetkeks?

Ma arvan, et see on veel ees. Eks elu näitab. Pool elu on veel elada, või natuke vähem. Kui tagasivaatavalt, siis ehk see hetk, kui minu treenitav naiskond tuli (2017. aastal) maailmameistriks.

Mitte mõni sinu enda saavutus?

Jah, minu jaoks pole vahet, kas olen treener või sportlane, meie tööme maailmameistri tiitli koju. Sama võin öelda ka selle kohta, kui ma tulin liidu koondisega maailmameistriks. Mul endal on maailmameistri kuld olemas aastast 1991.

Et mis on kõige säravam moment... Säravaim moment ongi see, kui võidada. Olen MMil olnud individuaalselt kolmas ja võistkonnaga esimene (1991 NSVL), teine (2002 Eesti) ja kolmas (1990 NSVL), EM kaks korda teine ja kolmas. Tahes-tahtmata olen siis kellelegi kaotanud. Säravad on ikka need hetked, mil oled kõiki võitnud.

Kas kaotused jäävad kripeldama?

Mitte kripeldama, vaid lihtsalt tead, et oled olnud nõrgem ja kogu lugu.

Kas su esimene olümpia Barcelonas on kuidagi eredamalt meeles?

Kindlasti on eredalt meeles. Seegi oli esimest korda Eesti lipu all. Aga sinna ma läksin võitma ja võitu ei tulnud.

Tuli neljas koht.

Tahes-tahtmata on see eriti jama koht. Kui sportlane läheb ja võistleb kõigest hingest, siis neljas koht on nii kehva. Mul oli kaks medalimatši ja ma ei suutnud võitu koju tuua. Muidugi võib tagantjärele öelda, et ainult üks torge läks medalist mööda, ainult üks. Ma olin selleks potentsiaalselt valmis, et seal paremat kohta saada, aga kahjuks ei õnnestunud. Nüüd mõtlen küll, et ega neljaski koht pole halb. Kui tüdrukud (Eesti epeenaiskond) nüüd neljandaks jäid, siis tuli ka kommentaare, et läbikukkumine. Aga läbikukkumiseks võib seda nimetada ainult see, kes on ise olümpial neljas olnud.

Kas sina tahtsid saada olümpiavõitjaks?

Kui sporti teed, võistlustel käid ja võistlust võita ei taha, siis ära mine. Aga sa pead selle nimel tööd tegema, et olla tugevam homme ja ülehomme. See ongi sportlase elu, kasvõi üle laipade, kindlasti. Sportlased on egoistid.

Ometi töid sa välja kaks säravat tiimihetke. Oled meeskondlik egoist?

Jah, kui aus olla, siis meeldisid mulle tegelikult võistkondlikud võistlused isegi rohkem. Kui oli vaja võistkonna eest väljas olla, siis terve võistkond toetas. Kui on ühine siht, siis osatakse selle saavutamiseks jõude ühendada.

Olümpia oli 1992. aastal. Sa ütlesid, et 1990ndate algus oli rahaliselt väga raske, sest kogu senine süsteem lagunes ära. Kas see võis kuidagi ka tulemusi mõjutada?

Kindlasti võis. Kõik laagrid ja treeninguprotsessid kadusid ära. Olümpiakomitee ütles mulle ja treener Peeter Nelisele, et siin on teile tuhat dollarit, valmistuge olümpiaks. Kui nüüd kulusid vaatama hakata... Pidin laenu võtma, ei saanud endale hotelle lubada, vaid ööbisin sõprade juures Pariisis ja Kanadas. Lennupiletid Austraaliasse tegi meile välja õmblusvabrik Sulev. Kui olümpiamängud said läbi ja tulime neljandaks, siis sain Lääne-Eesti pangast kirja: teie laenuleping see ja see on tühistatud. Ühesõnaga, soovime edu ja teeme sel puhul välja väikese preemia. Aga sellega ma enne olümpiat ju arvestada ei saanud ja läksin riski peale välja.

Millal kergemaks läks?

Kergemaks läks siis, kui Eesti spordisüsteem toimima hakkas, see oli 1995. aastal. Siis hakkasime mingit raha saama. See süsteem on tänaseni enam-vähem sama. Kui sul on juba tulemused ette näidata, siis annab olümpiakomitee vastavalt kategooriale ettevalmistusraha ja maksab A-kategooria sportlastele isegi palka.

Oled öelnud, et vehklemises eristuvad selgelt Haapsalu kool ja Tartu kool. Milline on see Haapsalu kool?

See algab täpselt nagu Vehkleja-filmis. Haapsalu kool algab Endel Nelisest. Ja Endel Nelis sai omal ajal koolituse, nagu filmist selgus, Leningradist. Haapsalu koolile on iseloomulik, et vehklejad kasutavad väga palju ära vastase relva. Nad ei torka otse, vaid püüavad vastase relva ära lüüa ja siis torgata. Tartu koolkond läheb otse torkama.

Milline oli sinu stiil?

See oligi, et proovisin vastase relva kätte saada ja siis torgata.

Kas sa oled rahulik või äkiline?

Noh, oleneb olukorrast. Ma oskan hästi ka närvi minna. Ma arvan, et lõpu poole oskasin olla mõlemat, aga alguses olin natuke agressiivsem, aktiivsem pool. Hiljem sain, kui tarvis, ka kaitses hakkama. Minu õnn ja rõõm on olnud see, et mul on treenereid ja õpetajaid olnud väga palju. Mul oli Peeter Nelis, kes oli mu treener sportlaskarjääri lõpuni, aga samas treenisid mind laagrites ka N Liidu treenerid, kes õpetasid mulle palju juurde. Eestis treenisid mind ka Georgi Zažitski ja Boris Joffe. Treenereid, kes on mulle nõu andnud ja minuga teatud aegadel koostööd teinud, on nii palju, et ühe käe sõrmedest jääb nende üles lugemiseks väheks.

Mille poolest treeneri roll vehkleja omast erineb?

Hakkab pihta juba sellest, et rajal ei saa treener midagi teha. Tahaks küll, aga paraku peab sportlane sellega, mis on kokku lepitud, ise hakkama saama. Võid raja ääres karjuda ja teha ükskõik mida, aga lõppkokkuvõttes on treener ikkagi sportlase abistaja. Ühise eesmärgi nimel tuleb tööd teha ja täita kõik vastastikused kokkulepped.

Kõrvaltvaatajale tundub treeneri roll mõneti isegi pingelisem, kui sportlase oma?

Mõneti küll. Midagi saad ju teha, aga see on piiratud. Põhiülesannet täidab niikunii sportlane. Küsimus on selles, kas sportlane tahab treenerit kuulata või mitte. Vahel juhtub, et sportlane ei kuula, aga võit tuleb ära. Vahel on jälle vastupidi, kuulab ja teeb ja tuleb kaotus. See on sport. Sellega tuleb leppida. Lõpliku otsuse teeb alati sportlane. Treener võib vaid soovitada.

Kuidas sulle endale treeneri rollis meeldib?

See on niivõrd-kuivõrd. Kõik ju teavad, kuidas asjad käivad. Kui võit tuleb, on tore. Kui võidab sportlane või võistkond, siis on sportlased tublid. Kui võistkond kaotab, siis on treener süüdi. Nii ongi.

Millised on ühe hea vehkleja omadused?

Samahästi võid küsida, millised on hea inimese omadused. Olümpia *slogan* on *Citius, Altius, Fortius*. Kiiremini, kõrgemale, kaugemale. Siit leiamegi hea vehkleja omadused: kiire ja pikk. Tegelikult võib olla ka lühike, peenike, milline iganes, vehklemises pole kaalukategooriat. Võib tunduda, et pikemal on väike eelis – pikem käsi. Aga samas muudab see ka justkui aeglasemaks. Väiksemal on väiksem ka torkepind. Samas on meil naiskonnas väike Irina Embrich ja pikk Katrina Lehis – head vehklejad mõlemad.

Üks on see, millised on füüsilised eeldused, ja teine see, et sul peavad olema ka psühholoogilised eeldused. Südikas peab olema. See on kahevõitlus, kus sa pead vastase üle mängima. Segavaid faktoreid on nii palju, et pole kuigi lihtne minna ja panna. Vastane tahab ju sulle ka ära torgata. See on nagu males, teed käigu, vastane paneb kohe vastu.

Kuivõrd sul endal neid omadusi on?

Eks seda peaks teistelt küsima. Pikkusest on vahel puudu jäänud. Aga tööd olen teinud iga asjaga. Kas nüüd palju või vähe, eks seda on tagantjärele kõik targad ütlema. Muidugi, võin midagi välja tuua, näiteks ei olnud mul võhma. Pikka maad ei jaksanud joosta. Pallimängudest korvpall meeldis, aga jalgpalli mängida ei meeldinud.

Kui sa oleksid täna noor läänlane, siis mis trenni lähleksid?

Läänemaal oleks vehklemine praegu väga õige valik. Samal tasemel korvpallurit poleks minust arvatavasti saanud. Laskjat ilmselt ka mitte, sinna poole lihtsalt ei tõmba. Mis alad veel on? Tennis. Ei tea. Purjetaja võiks olla, aga purjetamisel ongi see, et suvel on tore Haapsalus purjetada, aga Eesti on kahjuks nii külm riik, et maailmatasemel purjetamiseks peab käima laagrites. Ma ei ütle nende kohta midagi halba, palun, andke tuld. See ei tähenda, et korvpalli või tennist ei peaks harrastama, lihtsalt vehelda on praegustes tingimustes väga hea.